

Právo usazování a volný pohyb služeb

NVS 2021 – ot. 20

Právo usazování jako součást volného pohybu osob

- volný pohyb osob fyzických i právnických
- fyzické osoby: nejen pracovníci, ale i živnostníci, podnikatelé, svobodná povolání
- **Právo usazování (podnikání)** = právo v další členské zemi EU zřizovat a provozovat živnosti, zakládat zde vlastní společnosti i zakládat a provozovat samostatné či nesamostatné pobočky a tyto i řídit. Svoboda usazování umožňuje i **přemístování sídel společností** z jednoho členského státu do druhého.

Právo usazování

- Osoby **samostatně výdělečně činné, osoby vykonávající svobodná povolání a právnické osoby** ve smyslu článku 54 Smlouvy o fungování EU, které legálně působí v jednom členském státě, mohou:
 - i) **vykonávat hospodářskou činnost **stále a nepřetržitě** v jiném členském státě (svoboda usazování)** nebo
 - ii) **dočasně** nabízet a poskytovat **služby** v jiném členském státě
- Činnost vykonávaná v rámci ***práva na usazování*** má zpravidla ***časově neomezený nebo dlouhodobý, avšak pravidelný charakter.***

Právo usazování

- ***pojem práva na usazování*** – čl. 49:
 - právo *zřizovat a provozovat živnosti,*
 - právo *zakládat a provozovat podniky (společnosti a firmy)*
 - v kterémkoli členském státě ***za podmínek stanovených v tomto státě pro vlastní příslušníky.***
- ***pojem podniku*** – čl. 54:
 - společnosti soukromého práva včetně družstev,
 - další právnické osoby podrobené veřejnému nebo soukromému právu
 - s výjimkou těch, které nesledují výdělečné cíle.

Právo usazování – rovné postavení

- Právo příslušníka členského státu (osoby fyzické nebo právnické) podnikat
 - = *zřídit podnik, resp. živnost a provozovat tento podnik nebo živnost, případně svobodné povolání*
- v jiném členském státě
- musí být **zaručeno identicky jako pro vlastní příslušníky** tohoto členského státu.

Pojem služby – pojetí ekonomické a právní

- ***v ekonomickém smyslu:***
 - výkony poskytované za úplatu, tedy výtěžná činnost, zahrnující:
 - a) činnosti průmyslové povahy;
 - b) činnosti obchodní povahy;
 - c) řemeslné činnosti;
 - d) činnosti v oblasti svobodných povolání.
- ***v právním smyslu:***
 - činnosti poskytované za úplatu, avšak ***neupravené*** ustanoveními o volném pohybu zboží, kapitálu a osob
 - nejde tedy o právo usazování, tedy dlouhodobou a pravidelnou činnost
 - přeshraniční charakter

Druhy služeb (bez rozlišení právního režimu)

- **podle poskytovatele**
 - obchodní
 - řemeslné
 - lékařské
 - advokátní a jiné
- **podle obsahu**
 - dočasné nebo trvalé
 - opakující se nebo nepřetržité
- **podle příjemce**
 - adresné
 - neadresné

Právo usazování x volný pohyb služeb - odlišení

- odlišení **služeb** od práva usazování:
- **dočasné nebo jednorázové poskytování** (přenos výkonu činnosti není trvalý)
- Rozh. **GEBHARD 55/94** (německý advokát trvale působící v Itálii = usazování, musí splnit všechny podmínky pro italské advokáty)
- existence infrastruktury nerozhodná (3/95 Reiseburo)
- přeshraniční element

Přeshraniční prvek u služby

- přeshraniční element – kdo se přemísťuje (aktivní a pasivní stránka mobility):
 - poskytovatel
 - příjemce
 - služba samotná

Podnikání = trvalost služba = dočasnost

- služba je poskytována dočasně, jednorázově nebo příležitostně
- včetně např. velkých stavebních zakázek
- soustavná (trvalá) činnost: podnikání (nikoli služba) – jiný právní režim
- holič - každý pátek v sousedním státě (= usazování)
- tesař – půl roku jednorázově na stavbě v sousedním státě (= služba)

Zákaz diskriminace a omezení poskytování služeb

- obecně: nelze uplatňovat omezení, které by vedlo k zákazu činnosti (ve státě A) poskytovatele usazeného v jiném státě (B), **kde legálně poskytuje obdobné služby** (např. požadavky na profesní kvalifikaci, složení finančních prostředků)
 - *rozhodnutí Soudního dvora ve věci Centros (C-212/97), kdy britská společnost Centros založená ve Velké Británii vytvořila v Dánsku pobočku, avšak veškeré podnikání prováděla jen prostřednictvím této pobočky, tedy v Dánsku. Důvod: snaha obejít požadavek dánského práva na minimální základní kapitál, a tedy založit společnost bez základního kapitálu, což britské právo umožňovalo. Soudní dvůr: nelze odmítnout založení společnosti touto cestou, byť jde o obcházení dánského práva, protože jinak by se uplatnila nepřípustná překážka svobody usazování*
- zákaz diskriminace se týká i příjemců
 - např. turistické služby - vstupné
- **dovolená omezení** analogicky volnému pohybu osob, příp. zboží

Omezení poskytování služeb

- dovolená omezení **analogicky volnému pohybu osob**, příp. zboží
- 1. vyloučení cizince z účasti na výkonu státní moci (článek 51),
- 2. obecné důvody veřejného pořádku, veřejné bezpečnosti a ochrany zdraví (článek 52),
- 3. kvalifikační předpoklady a
- 4. zvláštní pravidla pro výkon určitých povolání
 - Van Binsbergen – 33/74 (povinné bydliště v NL – oprávněné, ale neproporcionální)

Směrnice 2006/123 o službách na vnitřním trhu

- dlouho a těžce vznikala, měněný rozsah věcné působnosti
 - finanční, dopravní, zdravotní ne, ale
 - obchodní činnost, regulovaná povolání – architekti, daňoví poradci a cestovní ruch - ano
- **princip země původu – země výkonu**
 - původně měl stačit živnostenský list země původu
- **prosadilo se právo místa poskytování (výkonu) služby**
 - země původu: strašák pro staré členy – polský instalatér
- pozitivní výsledek: odstranění určitých bariér
 - snadnější uznávání dokladů, jednotná kontaktní místa
- protekcionismus zůstává (ochrana proti poskytovatelům z východních zemí – musí se podřítit podmínkám státu výkonu, což je často odrazuje)
- (např. minimální mzda podle místa výkonu služby)

Polský instalatér

Původní (pak zamítnutá) koncepce směrnice o liberalizaci služeb (jen pro inf.)

- **Původní idea směrnice o službách** je jednoduchá: zjednodušením pohybu poskytovatelů služeb přes hranice bude EU schopna zvýšit přeshraniční konkurenci a produktivitu a podpořit tak celoevropský hospodářský růst. Plán má dvě základní komponenty:
- *Klauzule o svobodě založení* (The freedom of establishment clause). Společnostem nebo jednotlivcům poskytujícím služby v jedné ze zemí EU nesmí být bráněno v otevření této živnosti v kterékoli jiné členské zemi EU.
- *Klauzule o zemi původu* (The country of origin clause). Společnosti nebo jednotlivci ze zemí EU mohou v jistých oblastech poskytovat služby spotřebitelům v dalších zemích EU na základě legislativy své země původu (a ne země, v níž aktivity provádějí).
- První zásada by po národních vládách vyžadovala odstranění byrokratických předpisů, které upřednostňují lokální poskytovatele služeb a vylučují společnosti z ostatních členských států. Podle druhé zásady by se společnosti již nemusely přizpůsobovat rozdílným zákonům v každé zemi, kde služby poskytují, což je nutnost, která je v současnosti stojí statisíce dolarů.

Liberalizace služeb: Západ odmítl (jen pro inf.)

- Na rozdíl od obecné pracovní síly je sektor služeb utvářen užším spektrem specializovaných profesí, zahrnujících aktivity mezi podniky jako například účetnictví, poradenství, inzerci a stavební činnost, ale i aktivity mezi podnikem a zákazníkem - například hotelové služby, restaurace, elektrikáře, instalatéry a květináře. Sektor služeb je nejdůležitějším a nejrychleji se rozvíjejícím segmentem evropské ekonomiky:
- Vytváření pracovních míst v oblasti služeb je rychlejší než v kterémkoli jiném segmentu evropské ekonomiky. Celkově služby představují 67 % pracovních míst v EU a 70 % HDP, což z nich činí největšího přispěvatele evropské zaměstnanosti a bohatství.
- Navzdory ekonomické důležitosti (a obecné ochotě liberalizovat další oblasti jako zboží a kapitál) jsou Evropané vůči otevření trhu se službami skeptičtí. Ve snaze **ochránit domácí trhy** proti zahraniční konkurenci **používají** členské země EU širokou **škálu administrativních překážek, regulací, licencí a poplatků**. Podle nedávné zprávy Evropské komise musí společnost, která chce otevřít obchod v jiné členské zemi, čelit nejméně 91 různým regulačním překážkám. Tyto překážky se vztahují nejen na podniky, které chtějí v cizím státě vybudovat stálou pobočku, ale i na ty, které jen chtějí poskytovat služby mimo svou domovskou zemi. Výsledkem těchto bariér je, že průmysl se službami, který představuje 70 % HDP EU, reprezentuje pouze 20 % obchodu mezi členskými státy EU.

Výsledek: princip výkonu služby = **protekcionalismus** pro vyspělejší členy (jen pro inf.)

- **Shrnutí:** Západoevropané se obávali, že směrnice povede k tomu, co vidí jako nespravedlivou konkurenci na individuální i národní úrovni. Na individuální úrovni by byli západní pracující (se svými rigidními profesními spolky a dohodami o platech v rámci celých sektorů) **v nevýhodě oproti flexibilnějším východoevropanům.** Bylo by pro západní společnosti těžké **konkurovat východním rivalům, kteří vyplácejí nižší platy, nižší daně a jsou méně zatíženi regulačními opatřeními.**
- Za účelem vyrovnání konkurenčního potenciálu proto francouzští a němečtí politikové požadují, aby Evropská komise vše - kvalifikaci, platy, sociální péči - "harmonizovala" podle nejvyšších (západoevropských) norem. Stalo se.
- Převzato (upraveno) ze stati „Potřebuje Evropa polského instalatéra?“ Wess Mitchell, Revue Politika 1/2006, <https://www.cdk.cz/potrebuje-evropa-polskeho-instalatera>

Směrnice 2006/123 o službách na vnitřním trhu

- mírná vylepšení:
 - povolení k výkonu: zjednodušené předkládání dokumentů
 - jednotná kontaktní místa
 - žádost nevyřízena ve lhůtě: „tichý souhlas“
 - informace o poskytovateli služby příjemcům
 - ČR: implementace zákonem (prosinec 2009)

Směrnice - pokračování

- **zákaz těchto požadavků** na poskytovatele ze zahraničí **(tj. ulehčení)**:
 - povinnost být usazen
 - povinnost mít povolení, registraci, povinné členství v komoře apod.
 - bránění zřízení infrastruktury
 - dozor nad poskytovateli: ano

Vysílání pracovníků

- *týká se služeb*
- vysílání pracovníků: zaměstnavatel vyšle vlastní pracovníky na vlastní účet na základě smlouvy s příjemcem (zedníci)
- ***pracující osoba nevstupuje přímo na pracovní trh druhého státu*** (*jen nepřímo a dočasně*) (C-113/89 *Rush Portuguesa*), *neúčastní se systému soc. zabezpečení*)
- *směrnice 96/71* (jen minimální mzda podle práva státu výkonu práce)
- ***nová směrnice*** (skutečně vyplácená mzda podle práva státu výkonu práce) (= „spravedlivé podmínky pro vyslané pracovníky“, zabrání „sociálnímu dumpingu“)
- 11 parlamentů: **žlutá karta**

Vysílání pracovníků

- **Obecná pravidla odměňování hostitelského členského státu se budou vztahovat na pracovníky vyslané na jeho území z jiného členského státu. Členské státy mohou rozhodnout, že se na pracovníky vyslané na jejich území budou vztahovat ustanovení velkých, regionálních nebo odvětvových **kolektivních smluv (zvýšené mzdy)**.**
- Stravné a nocležné: nelze strhávat z platů.
- Vysílající firma bude muset zaměstnancům zajistit **stejnou mzdu a sociální zabezpečení jako v hostitelské zemi**. Diety a další bonusy se přitom započítávat nebudou = „**protekcionalismus a likvidace vnitřního trhu bez bariér**.“